

חובת הסתכלות בבדיקה פנימית

הרב ליאור שגב

שאלה: ישנם מצבים בהם אשה או רופא מכניסים ציוד רפואי לנרתיק לצורך שאינו הלכתי, האם ישנה חובה להסתכל כדין בבדיקה פנימית, או שניתן להתעלם כיוון שאין חובת בדיקה?
שאלה זו יכולה להתפרט לכמה מקרים מעשיים:

- (1) רופא המבצע אולטרסאונד – האם חייב להסתכל על הכפפה¹?
- (2) אשה המכניסה מוליך פרוגסטרון² בתחילת הריון – האם חייבת להסתכל על המוליך? מה הדין כאשר ראתה כתמים לפני כן ויש סבירות גבוהה שאם תסתכל היא תאסר?
- (3) אשה שעושה בדיקות פנימיות (בשבעה נקיים או אח"כ) כדי לבדוק את ההפרשות הטבעיות כדי לזהות יום הביוץ³.

תשובה: אין צורך לבדוק לאחר תשיש האם יש דם על הבעל, למרות שאם יהיה דימום דינו כדם בבדיקה פנימית. לכאורה מוכח מכאן, שבמקום שאין חיוב בבדיקה אין צורך להסתכל. ברם ניתן לדחות ראיה זו, מפני שאחרי תשיש ישנה מניעה מיוחדת לבדוק שמא יהיה ליבו נוקפו ופורש⁴.

ייתכן וניתן לתלות שאלה זו במחלוקת הבי"ח (או"ח סי' ח) והמגן אברהם (שם ס"ק יא) מדוע יש צורך לבדוק את הציציות בכל יום, ואין סומכים על חזקת הכשרות של הציצית. דעת הבי"ח שניתן לסמוך על חזקה כזו רק בדבר הקבוע מצד טבע העולם, אך לא בדבר שתלוי במעשה, כמו בציצית שאדם הכין אותה. לעומת זאת, המגן אברהם כתב שני טעמים אחרים: (1) במקום שניתן לברר אין סומכים על החזקה. (2) במקום שבו החזקה עשויה להשתנות אין סומכים על החזקה.

בנדון דידן חזקת הטהרה של האשה תלויה בבדיקת הפסק הטהרה ולא באה ממילא, ולכן לפי הבי"ח, במקרה ונעשתה כבר בבדיקה פנימית – צריך לברר. וכן לפי טעמו של הראשון של המגן אברהם – היות וניתן לברר, צריך לעשות זאת. אבל לפי הטעם השני, כאן החזקה לא עומדת להשתנות (אלא אם כן מדובר סמוך לימי וסתה) ולכן אין צריך לברר. אך ייתכן, שגם לפי טעמו של הבי"ח ניתן לומר שאין צריך להסתכל – שכן התוספות בתחילת גיטין (ב ע"ב ד"ה עד אחד) כתבו שנדה אינה בכלל איתחזיק איסורא משום "שאינה בחזקת שתראה כל שעה" ואחרי ז' ימים היא טהורה ממילא. לפי זה יש לומר שלמרות שחזקת הטהרה נוצרת על ידי ההפסק טהרה, מכל מקום חזקה שלא תראה היא ממילא ובדרך הטבע. לפי טעם זה יש לחלק בין מי שאין לה כתמים לבין מי שמדממת שאיתרע חזקתה.

¹ יש להעיר שבמקרה שהרופא כבר מצא דם בבדיקה פסק הרב יעקב אריאל שחייב להודיע לאשה (עיין אהלה של תורה חלק ה' סימן טז)

² ישנם מצבים בהם הפרשת הפרוגסטרון העצמונית של הגוף אינה מספיקה, ולכן נותנים תמיכה של פרוגסטרון בתחילת הריון. ניתן לקבלו בשני אופנים: (1) פומית – כדורים. (2) מוליך המוחדר (ע"י האשה) לנרתיק עם נר ש"מולבש" עליו. את המוליך האשה מוציאה אחרי ההכנסה ושוטפת אותו עד לשימוש הבא.

³ ישנם שיטות לזיהוי יום הביוץ באופן טבעי. שיטות אלו מבוססות על מספר מדדים כגון: בדיקת חום השחר, מיקום צוואר הרחם, וכן מעקב אחרי הפרשות היוצאות מצוואר הרחם – ככל שהפרשות יותר בסיסיות יותר (דומות לנוזל שקוף) כך ניתן לזהות את יום הביוץ

⁴ עיין בית יוסף ריש סימן קפד ורמ"א שם סע' א'.

למעשה, לפני כמה שנים שאלנו מספר פוסקים, האם הרופאה חייבת להסתכל בכפפה לאחר בדיקה גניקולוגית? היו פוסקים שכתבו שאם האשה אינה בהריון והיא בשבעה נקיים או בטהרתה **ראוי** שתסתכל, אבל בהריון החל מהחודש השלישי ואילך אינה צריכה להסתכל⁵. היו שכתבו שרק אם יש צירים צריכה להסתכל, אבל בשאר המקרים אינה צריכה להסתכל⁶. והיו שכתבו שבשום מקרה אין צורך להסתכל⁷.

⁵ הרב יצחק זילברשטין

⁶ הרב שמאי גרוס, הרב נויברט כתב שצריכה להסתכל גם בתחילת הריון. הרב יעקב אריאל כתב שרק אם האשה בזמן שחייבת לבדוק, כגון בזמן שעלולה לראות, כגון סמוך לוסתה או ללידה, אבל בזמן שיש לה חזקת טהרה אין צורך בכך.

⁷ הרב יקותיאל פרקש